

Učiteljski tovariš

Stanovsko politiško glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

ČUVAJMO JUGOSLAVIJO!

Trdote uredb o draginjskih dokladah

Z izpremembamj uredb o draginjskih dokladah drž. uslužbencev in upokojenecv ter z odločbami o prejemkih uradniških pripravnikov, pogodbenih uradnikov, dnevničarjev in honorarnih uslužbencev, ki jih je izdal ministrski svet na osnovi posebnega pooblastila v § 64. finančnega zakona za leto 1934/1935., je moralno in materialno prizadeto vse državno in samoupravno uradništvo, zlasti pa so te uredbe zadele nameščence nižjih in najnižjih položajev. Znižanje prejemkov je zadelo tem težje, ker so bile plače drž. uradnikov in upokojenecv v teku zadnjih let že ponovno reducirane in so bili posebno dohodki uradniških družin že pred uveljavljenjem gornjih uredb in odločb daleč pod eksistenčnim minimumom. Z ozirom na to, da je uradništvo yso dobo doprinašalo od vseh stanov za državo tudi v materialnem pogledu največje žrtve, je bilo med njim utrjeno prepričanje, da ukrepi štednje v državnem proračunu ne bodo zadevali njegovih prejemkov.

Danes je poteklo od njihovega uveljavljenja skoraj že leto dni, zato lahko tem bolj pregledamo ojstrine in hiibe, ki so se pokazale v praksi.

Predivsem posegajo uredbe le v družine, ki so temeljne družabne edinice in osnova vsake države. Vsi samski uradniki so obdržali svoje prejemke neokrnjene in so se dohodki znižali le rodbinam. Pri aktivnih in upokojenih uradnicah so predmet zmanjšanja le osebne drag. doklade. Tako izgube uradnice in upokojenke, čijih možje so drž. uradniki I. do vštete VI. skupine vse draginjske doklade, za 75% se znižajo doklade, če prejema mož prejemke VII., VIII. ali IX. skupine, za 50% če je mož v X. skupini in za 30%, če je mož zvančnik ali služitelj. Ker se z napredovanjem v višje položaje zvišujeta le plača in položajne doklade, dočim se osebna drag. doklada znižuje, je uredba zadela v prvi vrsti nižje uradniške kroge torej že itak šibko situirane sloje. Uradnice VI., V., IV/2, IV/1 skupine, čijih mož prejema dohodke VI. ali višje skupine, izgubijo v I. drag. razredu mesečno po 700 Din, 650 Din, 600 Din in 500 Din, tako da je razlika med višino odtegljaja uradnice VI. in IV/1 skupine 200 Din mesečno. Od plače btto 2500 Din prejme zato prva le btto 1800 Din, druga pa btto 3670 Din. Učiteljica VI. skupine je izgubila torej 28% svojih prejemkov, profesorica IV/1 skupine pa le 12%. Še večja nastane ta diferena, ako vzporedimo uradnici v IV/1 skupini uradnico IX. skupine, ki izgubi v I. drag. razredu od btto 1650 Din draginjsko doklado v znesku 775 Din t. j. 47% vseh svojih prejemkov. Dočim prejema prva mesečno še vedno btto 3670 Din, znaša mesečna plača druge le btto 875 Din. Tako slika pokažejo vsi primeri, ker uredba dosledno izvaja načelo obremenitve gmotno šibkejših. Princip progresivnosti je izveden torej v obratnem redu od zgoraj navzdol. Čim nižji je položaj državne uradnice in čim nižji so njeni prejemki, tem večja vsota se ji odtegne. Jasno se vselej pokaže sorazmerje odtegljaja v poedinih skupinah, ako ga v odstotkih izračunamo od celotnih prejemkov. Zaradi tega značaja uredb so znižani prejemki poročenih uradnic nižjih položajev daleč pod eksistenčni minimum dočim ohranijo prejemki poročenih uradnic visokih skupin še vedno znatne vsote. Pri polni redukciji drag. doklad prejemajo uradnice od IX. do IV/1 skupine mesečno te-le btto prejemke: 875 Din, 1130 Din, 1410 Din, 1800 Din, 2250 Din, 2670 Din, 3670 Din ter je plača uradnice IV/1 skupine več kot štirikrat večja od plače uradnice IX. skupine, dočim je ob polnih prejemkih le 2,5 krat tolikšna. Uredbe pa ne zadevajo uradniške družine in žene uradnice samo materialno.

Mož in žena morata biti v državni službi polnopravna in enakovredna in to ne samo v dolžnostih dela marveč tudi v pravicah prejemkov. Uredbe o redukciji draginjskih doklad pa so poročenim ženam slednjo pravico kljub polnemu izvrševanju uradnih dolžnosti okrnile, radi česar se čutijo tudi moralno zapostavljene za moškimi kolegi.

Res je, da živita uradnika zakonca v skupnem gospodinjstvu bolj ekonomično, kot če bi živela vsak zase, vendar je okrnjen ta boljši ekonomični položaj le dotlej, dokler nimata otrok. Uredba pa ne pozna nobene razlike med uradniškimi zakonskimi pari brez in z otroki, marveč znižuje draginjske doklade ženam brez ozira na število družinskih članov čisto linearno, upoštevajoč pri tem do neke mere edino prejemke moža. Zato posega tem globokeje v temelje uradniške družine.

Kako globoko zadeva uredba družino, kažejo zlasti odločbe o redukciji prejemkov, ki jih utrpijo oni nameščenci in nameščence, ki žive v skupnem gospodinjstvu s starši. Predmet redukcije pri uradniških skupinah so zopet draginjske doklade, pri pripravnikih, pogodbenih uradnikih itd., ki nimajo teh doklad, pa njihova plača oziroma nagrada. Ta se znižuje za 20% do 40%. Pripravnik IX. skupine ima v tretjem draginjskem razredu 970 Din

btto mesečne nagrade. Ako je njegov oče, pri katerem živi, uradnik VI. skupine, se mu zmanjšajo prejemki za 40%. Od celotne nagrade izgubi torej 388 Din in znašajo njegovi btto prejemki le 582 Din mesečno. Iz te vsote bi moral povrniti očetu stroške za hrano, stanovanje, kurjavo in razsvetljava ter skrbeti za svojo obleko in obutev. Jasno je, da to ni mogoče in mora oče svojega otroka, ki ga je z velikimi žrtvami in stroški ter mogoče celo z zadolževanjem izstudiral, vzdrževati in podpirati celo po vstopu v službo in po dosegi polnoletnosti. Tako so z redukcijo prejemkov otrok indirektno reducirani tudi prejemki očeta.

Znižanje prejemkov zadene najtežje vselej baš najsiromašnejše sloje. Zlasti nazorno se pokaže to pri nameščencih, ki žive pri svojih starših, ki nimajo tolikih dohodkov, da bi mogli preživljati sebe in družino. To so v prvi vrsti starši z nizkimi pokojninami in mali obrtniki, četudi so navezani na podporo in pomoč otroka, ki so ga le z velikimi žrtvami usposobili za samostojno življenje in je otrok moralno dolžan pomagati staršem v stiski, a je ta pomoč zvezana z zmanjšanjem prejemkov. Uradnikova plača, ki jo more porabiti zase, je reducirana zato dvakrat; s tem da porabi del za pomoč staršem in z uredbo. Četudi to ni namen uredbe, vendar izgleda v praksi, kot da je zmanjšana plača zato, ker živi otrok pri starših, da jim more nuditi pomoč. Uredba torej favorizira tiste otroke, ki zanemarjajo svoje dolžnosti do staršev in se

tem dolžnostim odtegujejo. To je drugi škodljiv efekt uredbe, ki vpliva po moralni strani na družino.

Uredbe rahljajo in trgajo vezi med starši in otroki. One ustvarjajo privilegiran položaj od staršev ločenim otrokom, favorizirajo pa tudi izvenzakonske vezi, med katere bodo sedaj prisiljeni vstopati tudi mnogi mlajši uradniki, ki bi si sicer ustvarili rodbino. Uredbe razbijajo rodbino v njenem bistvu in pomenu, rodbino kot osnovno celico družbe in naroda.

Štednje v državnem proračunu, ki so imele za posledico znižanje uradniških prejemkov, v nobeni državi niso rodile pričakovanih uspehov, kjer pomeni vsako prekomerno zniževanje oškodovanje zasebnega in državnega gospodarstva. Najmanj pa morejo zadovoljiti redukcije prejemkov tedaj, kadar zadevajo le posameznega nameščenca in družino in segajo v njene ekonomske in moralne temelje. Ob daljšem trajanju takega stanja ne morejo izostati posledice, ki bodo usodne tako za rodbino kakor za narod.

Nujno je, da se te uredbe ukinejo čimprej. Ukinitev je potrebna tako zaradi enakopravnosti med možem in ženo v javni službi radi pravičnega nalaganja gmotnih žrtv onim, ki morajo te žrtve doprinašati, kar se more izvesti edino z uveljavljenjem načela progresivnosti od nižjih proti višjim in zaradi zaščite rodbine in njenih materialnih in moralnih osnov. Na rodbini in njenih osnovah pa slonita narod in država. mk.

Zastopniki JUU pri g. finančnem ministru

Finančni minister g. Milan Stojadinović je sprejel v torek 22. januarja zastopnike Jugoslovenskega učiteljskega združenja tov. Ivana Dimnika, Todorja Dimitrijevića in Vasa Oreščanina. Oni so mu v imenu jugoslovenskega učiteljskega združenja opravljene želje za spremembo odredbe o draginjskih dokladah, ki je težko prizadela družine onih uradnikov, ki so v nižjih položajnih skupinah. Gospoda ministra so naprosili, da se ukinejo odredbe § 30. finančnega zakona za leto 1933/34. in da ostaneta v veljavi §§ 29. in 84. zakona o narodnih šolah, po katerih

imajo vsi učitelji in učiteljice pravico do stanarine. Razložili so g. ministru tudi, da je učitelstvo iz teritorija Bosne in Hercegovine do sprejetja uradniškega zakona plačevalo prispevke v beograjski učiteljski pokojninski sklad in je potrebno, da se jim ti prispevki vrnejo.

G. minister je bil zelo ljubezniv in je pazljivo sledil izvajanjem učiteljskih zastopnikov, sprejel pismeno obrazložitev glede navedenih vprašanj in je obljubil, da bo posvetil popolno pažnjo iznešenim vprašanjem.

Pred „učiteljskim gospodarskim dnevom“

1. Kako zborujemo.

Na dnevnem redu seje predsednikov sreskih učiteljskih društev je bil med drugimi referati Ant. Hrenov »Učiteljski gospodarski dan«. Zaradi pozne ure ga tov. Hren ni mogel prečitati. Sklenili so, da referat sekcija razmnoži, ga pošlje vsem sreskim društvom, da ga odbori (gospodarski strokovnjaki) temeljito premislijo in na gospodarskem dnevu s potrebnimi podatki in dokazi spopolnijo.

Referati, ki obravnavajo gmotno stran učiteljevo, imajo skoro povsod to nesrečo, da jih poistneje v dnevnem redu na zadnje mesto. Vse drugo je važnejše kot stanovsko gospodarstvo. Če je proti koncu zborovanja še čas za čitanje referata — največkrat zaradi pozne ure tega ni — so zborovalci od mnogih in raznovrstnih debat duševno in telesno utrujeni in izžrpani. Vsaka poglubitve v gospodarsko vprašanje je nemogoča, vsaka debata — po mnenju utrujenih zborovalcev — nepotrebna. Referenta se nagradi s ploskom, potihem pa želi, da bi predsednik še vendar enkrat zaključil zborovanje.

Dragoceno gradivo, ki ga je referent znabiti tedne in mesece zbiral, preskušal, sestavljal, pri tem imel gmotne stroške, se tako neplodno porazgubi. Specijelno učiteljskim gospodarskim problemom se največkrat ne pripisuje tiste važnosti in nujnosti kot jim po vseh božjih in človeških pravicah gre. Kdo bi premišljal in delal na pravilni in pravočasni rešitvi obširnega gospodarskega programa v našem stanu! Ali smo učitelji res tako siljajno gmotno založeni, da bi nam bili temeljiti gospodarski referati nepotrebni vsestranske in pravične kritike odveč? Poskusimo odgovoriti na to vprašanje!

2. Gospodarske ustanove.

Vsi stanovi se gospodarsko osamosvojujejo, ali vsaj skušajo najti v svojih stanovskih združitvah moralnih in gmotnih opor za težke čase. Poglejmo le trgovce, industrijce ali obrtnike, kako veliko važnost polagajo ravno na splošno stanovsko vzajemnost. Vidimo pa na drugi strani kako težko je v teh časih prizadet naš kmet, ker nima — ali ne zadosti — potrebnih gospodarskih zadrug, poslovalnic in živilskih skladišč.

Učitelstvo v dravski banovini ima nekaj že priznanih gospodarskih ustanov. Te so: Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Učiteljska samopomoč v Ljubljani, Samopomoč za učiteljske otroke v Ljubljani, Učiteljska domo-

ščine itd. Tudi temu se samo s popusti izplača v nekaj letih znesek kot ga je nakazal tiskarni za delež.

V stiski in potrebi dobim cenejše posojilo, v težki nesreči ali boleznj denarno podporo kot brezobrestno posojilo. Ob smrti imajo moji preostali pravico do posmrtnine, za otroke mi zadruga izplača ob polnoletnosti odpravnino, ob smrti pa da denarno podporo. V učiteljskih domovih je naša mladina v dobri oskrbi, pravilno nadzorovana, pri učenju dobiya potrebno pomoč; vse pa za skromno in nizko ceno. Če si potreben zdravljenja, zdraviški dom v Rogški Slatini te bo sprejel pod svoj gostoljubni krov. Potreben in prijeten oddih ob morju nam bo nudil bodoči obmorski dom v Omišlju.

Poleg gmotnih koristi prinašajo gospodarske ustanove svojim članom še druge, za celoten stan kakor tudi za poedince nič manj važne dobrine. Osamosvojitev učiteljsva na gospodarskem polju mu je pridobila občudovanje in ugled pri vseh drugih stanovih. Klečaplaznja za posojila in podpore pri denarnih mogotcih ni več. Naš stanovski tisk je svoboden in piše le to, kar učitelstvo samo narekuje in zahteva. Tovarištvo v besedi je prazen zvok! Učitelstvo dravske banovine izvaja tovarištvo in dejanju. Kako prisrčno in pomirjevalno je že dejstvo, če vem, da je za menoj 1000 in še več tovarišev in tovarišic, ki mi bodo v nesreči stali nesebično ob strani, ob moji smrti pa dejansko pomagali mojim preostalim. Vse svoje gmotne žrtve, ki si jih s članstvom v teh gospodarskih ustanovah prostovoljno nalagam, se mi zde lahke že samo ob tej misli. Ugotovljeno je, da še le gospodarske ustanove povežejo tovariše in tovarišice trdno v eno družino, jim vcepijo vzajemni čut za svojega bližnjega in napravijo iz učitelja moža in tovariša.

3. Učiteljski gospodarski dan.

Prav nič ne bodimo skromni in sramežljivi! Pogovorimo se tovariško o vseh naših življenjskih prilikah, o naših potrebah in stiskah. Posvetujemo se kako bi si omogočili dostojno življenje, kako zboljšali svoj položaj. Tovariš-zadruget nam bo igraje sipal dobre nasvete o zadrugištvu, tovarišica lepo razložila delo in potrebe vaške ženske mladine, družinski par se zanima za uredbo učiteljskih domov, član US bo navedel za zboljšanje članskih dobrin nove vire itd., itd. Kolikor glav. toliko misli, toliko nasvetov!

Kaj pa s kritiko? Ali je vse dobro, vse prav, kar se godi v tej ali oni gospodarski ustanovi? Le z vsemi ugovori na dan! Nič ne bo zamere, če javno poveš, kaj ti ne prija, česa bi to društvo ali ona zadruga ne smela imeti, kaj naj bi izpustila ali vstavila. Kritiziraj, ugovarjaj, imej pa pri tem res pravi tovariški namen: koristiti ustanovi, učiteljsvju in sebi. Saj imamo gospodarski dan, da se pomenimo o naših gospodarskih težnjah. Razdiralna kritika pa na učiteljskih zborovanjih ne sme priti do izraza.

Kupec si ogleda blago in se dogovori o kupni ceni; obitnik zmeri in preračuna delo, ki mu je poverjeno; stavbenik zida po načrtu. Če hočem govoriti o našem gospodarstvu in njegovih gospodarskih enotah, moram te poznati. Ne smem se zanašati na goli slučaj, da mi bodo že med čitanjem referata ali med debato šinili v glavo morebitni domisleki. Treba je pregledati pravila, prečitati moraš določila o članskih pravicah, dolžnostih in dobrinah. Premišljevatj moraš, kako je podjetje ali ustanova spolnjevala svoje dolžnosti do zdaj, kako naj bi bilo to v bodoče. Ali se krijejo moje obremenitve s članskimi dobrinami? Kje in koliko sem s članstvom poudaril stanovsko vzajemnost, pridobil večji ugled svojemv stanu. Še nešteto je takih vprašanj in pomislekov, treba jih je le najti, iznesti, zagovarjati in pobijati. Vse naj bo jasno, vse naj pride na belj dan!

Veliko in važno je vprašanje članstva. Kako naj se zbira organizira, vodi evidenca o njem. Nešteta društva in združitve kažejo s svojimi statistikami društveni in delovni razvoj, z njimi dokazujejo pravico do obstoja. Meni ni znano, da bi učitelstvo naše banovine imelo tako statistiko. Potrebna je. Z njo v roki (na papirju) bi pokazali tu ali tam: kaj imamo, kaj zmoremo in kaj smo. Iščimo i mi podatke za naše gospodarstvo, sestavljajmo si pismene in neizpodbitne dokaze, da živimo, da prav uporabljamo svoje duševne, telesne in gmotne sile sebi v prid, naroda v korist.

Gospodarske ustanove so po svoji sestavi tako različne, po pomenu tako važne in po začrtanem delokrogu tako obsežne, da na učiteljskem gospodarskem dnevu ne boste spoznali vsega. Vsaka enota za se bi potrebovala svoj gospodarski dan. Gradivo je tako obsežno, da ga more izžrpano obdelati referent le za eno ustanovo naenkrat. Če se bodo navzoči zborovalci udeleževali še debat z isto vneemo kot o priliki koncentracijskega pouka, risanja po naravi, biološke metode itd., potem sem prepričan, da bodo za zborovanje določene ure kaj hitro potekle, zmanjkalo bo časa za vse drugo.

Smatramo prvi gospodarski dan za uvod v razprave o našem gospodarstvu. Vsako zborovanje naj bi imelo vsaj eno obširnejše go-

Banski šolski nadzornik Andrej Rape — odhaja

V dnevnem časopisju je bila objavljena vest, da je banski šolski nadzornik tov. Andrej Rape upokojen. Po štiridesetletnem naporu, toda v vsakem pogledu plodonosnem delu zapuša aktivno delo za naše narodno šolstvo, zapuša ga kot upokojen banski šolski nadzornik. Zelo aktivna bilanca njegovega dela nam pokaže, da je častno mesto banskega šolskega nadzornika, ki ga je zasedel l. 1931., v resnici tudi zaslužil.

Andrej Rape je bil rojen 30. novembra 1872. v Rafoleah pri Lukovici. Tam je dovršil tudi osnovno šolo, Gimnazijo in učiteljske študij v Ljubljani, a maturiral je 1894. Kot učitelj je služboval v Zalem logu

spodarsko poročilo. Obravnava naj se v prvi polovici zborovalnega časa. Članji in zborovalci naj bodo pripravljivi za strokovno debato. Na pol in premo premišljeno delo ne bo nikoli rodilo tistega uspeha kot ga pričakujemo in ga po določenem namenu moremo zahtevati. Bolje malo, a to dobro!

4. Uspehi gospodarskih dni.

Stalež v dravski banovini izkazuje 4070 učiteljskih oseb, nezasedenih je še okrog 80 mest. S svinčnikom v roki izračunajmo gnotno silo naših gospodarskih podjetij zadrug in društev, če bi imela vsaka za člane le polovico tega števila. To bi bila moč! Do danes je dosegla nadpolovično število članstva (računano samo število in ne po učiteljskem staležu!) samo zadruga Učiteljska samopomoč v Ljubljani, ki ima 2570 članov. Naše največje podjetje, ponos slovenskega učiteljskega, milijonska rezerva za vse naše stanovsko gospodarstvo — Učiteljska tiskarna v Ljubljani, ima okrog 300 članov. Še slabše je pri drugih ustanovah. Učiteljski dom v Ljubljani ima okrog 200 članov nad polovico samo iz Ljubljane. Samopomoč za učiteljske otroke je zbrala okrog 250 zavarovancev, gotovo pa je, da ima učiteljsvo še dosti otrok, katerim starši ne privoščijo nekaj tisočakov za balo ali skromno opremo ob polnoletnosti.

Gospodarski dan naj ima popoln uspeh! Vsak tovariš, vsaka tovarišica naj si za se napravi gospodarski načrt, katerega bo izvajal(a) do končne in pravilne rešitve. Premisli naj: kaj mora in kaj zmora v bližnji bodočnosti. Če me tri, štiri druge ustanovske organizacije pri tem ovirajo, se bom za nekaj časa umaknil iz njih. Moja stanovska zavest in korist zahtevata, da se v prvi vrsti in ves posvetim svojim gospodarskim zahtevam. Kdo mi more kaj očitati?

Ciril Petrovec:

Prve denarne ustanove za podporo učiteljskih pripravnikov in prvi pripravniški semenišči na Slovenskem

Ustanovitev Učiteljskega doma v Mariboru in Ljubljani me je opozorila, da sem začel pisati to razpravo. Zanimalo me je, odkod so izšle prve inicijative za pripravniške učiteljske podporne ustanove.

V l. 1846. je bil Anton Martin Slomšek celjski opat od 23. aprila do 15. junija, ko je postal labodski škof. V tem letu je ustanovil tudi »Drobtinice«. Spisal jim je »Vabilo in prošnjo« v nemškem jeziku in oboje dal natisniti na koncu l. letnika te knjige. V njem pravi: »Čisti dohodek je določen v korist učiteljske pripravnice v Celju.«

Iz tega je razvidno, da je ta sklad Slomšek ali ustanovil, ali je pa že preje obstojal, in ga je Slomšek s tem dobičkom podprl.

Sklad je oskrboval Matija Vodušek, tedanj ravnatelj celjske glavne šole, ki ji je bila priključena tudi učiteljska pripravnica. Več o tem izvemo iz Slomškovega pisma, ki jih je objavil v arhivu za zgodovino in narodopisje kot svojo prilogo »Casopis za zgodovino in narodopisje« v Mariboru v l. 1931. in 1932. V svojem 5. pismu sprašuje Slomšek Voduška, zakaj mu je poslal hranilno knjižico celjskega pripravniškega sklada? Zagotavlja ga, da mu jo bo kot pravemu očetu celjskih pripravnikov vrnil, ob prvem njegovem obisku s čistimi 90 gl. za pripravničarko Zotter.

Podatke, ki sem jih prejel iz Celja, mi je oskrbel znani zgodovinar in kurat v po-

pri Zeleznikih, v Olševku pri Kranju, v Smedniku in Medvodah. V Ljubljano je bil premeščen l. 1907. Vedno se je odlikoval kot dober pedagog in šolnik in prav zaradi tega je bil pozvan po prevratu za okrajnega šolskega nadzornika v ljubljanski okolici, nekaj let pozneje pa za mestnega šolskega nadzornika v Ljubljani. Ko je bilo izpraznjeno mesto banskega šolskega nadzornika, ni mogel biti za to mesto nihče zmožnejši kandidat nego ravno tov. Rape.

Njegovo pedagoško udejstvovanje je znano iz mnogih člankov in razprav v »Potopniku«. Sodeloval je pri izdaji »Šolskega lista«, ki je po prevratu nadomeščal čitanke. Sestavil je »Četrto čitanko« in sodeloval pri sestavi raznih drugih šolskih knjig. Bil je sodruhin »Domačega ognjišča« in »Naše bodočnosti«.

Vsem nam je poznan kot odlični mladinski pisatelj. Njegova nad vse velika agilnost in zmožnost se zrcali v mladinskih knjigah, ki so izšle izpod njegovega peresa »Dance«, »Pisanica«, »Iz dni trpljenja«. V letih 1909. do 1924. je izdal osem zvezkov mladinskih spisov. Prevedel je tudi orientalske pravljice »Tisoč in ena noč«, a ves čas sodeloval pri »Zvončku« in »Glasniku PRK«. Kot zaveden član učiteljske organizacije je bil dolga leta tudi sodruhin »Učiteljskega tovariša«.

Kot pevec in marljiv organizator je mnogo svojih sposobnosti in moči posvetil tudi Glasbeni matici in prejel za 30 letno delo diplomo častnega članstva. Bil je tudi 7 let predsednik »Glasbene Matice«.

Vse njegovo res veliko delo in vsi njegovi uspehi ga slikajo kot neumornega kulturnega delavca, ki je mnogo prispeval za dvig našega šolstva, naše mladinske literature in tudi za dvig naše stanovske zavesti. Ko odhaja mu želimo, da bi še mnogo let užival v zdravju in zadovoljstvu zasluženi pokoj.

Gospodarski načrt moram izvesti do konca! Denarno vprašanje je včasih precej težko, nikakor pa neresljivo. Prihranek v obliki odbitka na eni strani mi daje dobrine na drugi strani. Zmanjšani mesečni prejemki mi narekujejo omejitve pri teh ali onih izdatkih. Slab gospodar bi bil, če ne bi znal uravnovesiti dohodkov z izdatki.

Slovenski učitelj je že od nekaj stal hrabro na braniku za svoje pravice, poštenje in čast! Vsaka doba v človeštvu ima posebne znake, vsak čas svoje zahteve. Treba je te le spoznati in — uresničiti. Danes so res težki časi! Kdo nam je pa porok da ne pridejo še hujski? Skrbimo že zdaj, da bomo pripravljivi na nje. Če nam pa naklonjena usoda obrne te neprijatelj v drugo stran, hvala jil, veselili se bomo pač lepšega sonca. V težkih časih pridobljene dobrine nam bodo ostale.

Naj izvedbi našega gospodarskega načrta pri nas vodi zdrav in prepričevalni optimizem. Visoko politiko v razdiralni obliki prepustimo nerensim. Čemu se naj oziram samo na senčno stran, ko vendar vem, da jo na drugi strani božajo najlepši sončni prameni. Človeka vedrega lica in odkrite duše ima vsakdo rad, veseli se ga Bog in ljudje. Kdor ničesar ne začne, ta ne bo ničesar dosegel. Junak je ta, ki prvi zagradi, ki se bori v prednjih vrstah in ne čaka na priliko v zaledju, da se bo okoristil s tuji pridobitvami.

Človek premine, njegovo delo ostane. Pravičen zgodovinar bo ocenil naše delo in stremiljenje po uspehih, kakršne bomo dosegli in jih zapustili poznim rodovom. Z aktivnim udejstvovanjem v svojem stanovskem gospodarstvu si bomo učitelji sami pisali zgodovino, ki bo in mora biti častna za nas in za ves stan.

Iv. Kocijančič.

koju, tedaj pomožni uradnik v celjski opatiji g. Matija Ljubša. So zelo malenkostni, ali jih pa v Celju sploh ni. Odgovoril mi je namreč: »Kar se tiče podpornega fonda za učiteljske, ni ne v Orožnovi kroniki ne drugod niti najmanjše opore. Gotovo ga je ravnatelj Vodušek za svoje kandidate zasebno nabiral in ga ko je za Slomškovo postal celjski opat, poslal škofu, da ta razpolaga z njim, oziroma ga izročil Voduškovemu nasledniku.

O opatu Vodušku je treba opomniti, da je bil velik podpornik dijakov — posebno pa učiteljskih. O tem zvevo več iz l. 5., 6. in 7. štev. »Novice« v l. 1847. Prva številka tega letnika prinaša »Odrpito pismo« častitemu g. Vodušku e. kr. vodju nemških šol v Celju, kjer mu sporoča, da je isti rodoljub, ki je lani »Novice« nekemu celj. šol. pripravniku podaril, — storil isto tudi za l. 1847., le naj g. ravnatelj imenuje za to najvrednejšega.

Ravnatelj Vodušek je na to odgovoril v 5., 6. in 7. štev. »Novice« z dopisom: »Zahvala in prošnja«, kjer se najprej dobrotniku zahvaljuje in prosi za kakršenkoli dar, ker potreba je velika, ker se ljudje brigajo za vsakega dijaka bolj, kot za uč. pripravnika. Ta se mora tedaj, ko se drugi dijaki uče, preživljati večinoma z inštrukcijami in je še vesel, če jih dobi.« Svoj dopis sklene z besedami: »Naj bi se tedaj pred vsem za dobro izrejo in popolni izuk učiteljskih pripravnikov v dobro obravnanih pripravnicah oskrbelo, naj bi se jim po izgledu neprečelnjivega Alojzevega pomože za živež v času šolskega učenja podarile in naj bi se dohodki učitelju poboljšali in vse bo kmalu na boljše šlo.«

V tem Voduškovem dopisu že zasledimo zamisel pripravniškega semenišča. Od sedaj dalje se v Slomškoveh pismih pripravniški sklad in pripravniško semenišče večkrat omenjata.

Skrbno na delu

Korak za korakom se bliža Učiteljski dom v Ljubljani doseg svojega končnega smotra, da otvori v svoji novi stavbi zavod, ki bo vanj sprejemal že v začetku šol. leta 1935/36 v Ljubljani študirajočo učiteljsko dečo. Internat bo urejen tako, da bo popolnoma odgovarjal zdravstvenim in vzgojnim zahtevam. Gojenci bodo dobivali dobro in tečno hrano, pomoč pri učenju in skrbno nadzorstvo proti primerno nizki odškodnini. Zadrugi Učiteljskega doma bodo imeli opust.

Načelstvo je skrbno na delu in se posvetuje, kako naj se izvede adaptacija. Pri tem misli tudi na bodočnost, ko bo treba morebitnih prizidkov. Vse predpriprave je načelstvo izročilo izkušenemu in praktičnemu arhitektu. Posvetovalo se je o bodočih delih s tovariši — zadrugi, ki so dali mnogo dobrih napotkov. Na razna vprašanja pojasnjujemo, da leži kupljeno poslopje v Spodnji Šiški, Zibertova ulica 27. To je četrta ulica od pivovarne Union. Odcepi se s Celovške ceste na desno proti gorenjski progi. Od

gorenjskega kolodvora je pa druga ulica na desno. V bližini je deška in deklška osnovna in meščanska šola v Spod. Šiški. Ob Tyrševi (Dunajski) cesti bodo v kratkem začeli graditi poslopje za III. drž. realno gimnazijo, ki bo oddaljena komaj dobrih 12 minut. Do klasične gimnazije pri Narodnem domu je 13 minut, do pošte 16 minut, kar ni posebna oddaljenost. Sicer pa moramo nuditi iz zdravstvenih vidikov otrokom dnevni sprehod, ki ga bodo imeli dijaki stanujoči v našem domu redno vsak dan. Celovška cesta je podaljšek Gosposvetske ceste, lepo urejena in tlakovana. Po njej vozi električna cestna železnica, ki jo lahko uporabljamo ob skrajno neugodnem vremenu. Postajališče je oddaljeno od doma 4 minute.

Za adaptacije in opremo ima dom še nekaj denarja, ki je deloma vezan. V nadomestilo je načelstvo poskrbelo za nekatera izdajanja, ki bodo donesla domu nekaj gotovine. Načelstvo prosi še danes učiteljsvo za sodelovanje in nekoliko dobre volje. Uspeh sigurno ne izostane.

Splošne vesti

— Svetosavska proslava je bila letos po vseh osnovnih šolah dravske banovine posebno slovesna. Ob 700 letnici smrti Sv. Save se je še bolj poudarjalo in še lepše orisalo veliko delo in ogromne zasluge prosvetitelja srbskega naroda, ustanovitelja srbske pravoslavne vere in državnika. On, ki je začel prvi širiti prosveto med narodom si je prav radi tega pridobil naslov šolskega patrona. Opaža se, da so svetosavske proslave po naših šolah od leta do leta lepše in postaja Sv. Sava tudi resnični naš šolski patron.

— Za svetosavsko tekmo je letos na filozofski fakulteti ljubljanske univerze bil razpisan tudi pedagoški tema in sicer z naslovom: »Kulturno-pedagoški pomen Slomškove knjige Blaže in Nežica v nedeljski šoli«. Uspešno obdelala sta ga ter prejela kraljevo nagrado g. Vinko Brumen in uršulinka M. Klementina Kastelic. Prav posebno je uspel obsejni, ob virih bogato dokumentirani izdelek, ki ga je predložil g. Brumen iz Salovec pri Središču, absolvent mariborskega učiteljskega.

— Darujte za spomenik blagopokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Pisarna odbora za spomenik je razposlala na vsa društva in ustanove posebne prošnje za prispevke. Tudi na šole so prišle posebne prošnje za nabiranje. — Priporočamo vsemu učiteljsstvu, da čim agilnejše sodeluje pri tej veličavni nabiralni akciji in tudi samo po svojih močeh prispeva za spomenik. Vsakdo naj daruje! Tekma pri tem nabiranju naj izpričuje najgloblja čustva, ki smo jih gojili do blagopokojnega kralja mučenika. — Vsa potrebna navodila se dobe v pisarni odbora v Ljubljani — Gledališka ulica, palača Trboveljske premožokopne družbe, IV. nadstropje, telefon št. 39-53.

POŠLJITE PRISPEVKE ZA POLE, KI SO JIH PODPISALI UCENCI NARODNIH ŠOL. DOSLEJ NI PORAVNALO PRISPEVKOV SE 200 ŠOL.

— Poljski »Głos Nauczycielski« (Učiteljski glas) prinaša članke iz »Učit. tovariša«. — »Głos Nauczycielski« je v svoji 15. številki z dne 15. decembra 1934. prinesel daljši članek pod naslovom »Z naučycielskiej prasy jugoslawiankiej« (Iz jugoslawanskega učiteljskega časopisa), v katerem člankar B. Gluchowski poroča o 14. učiteljski skupščini, ki je bila v Beogradu in na kateri je bil izvoljen

za predsednika tov. Ivan Dimnik. Posebno hvali agilnost slovenskega učiteljskega ki ima že svoje učiteljske domove v Mariboru in po 40 letih tudi — v Ljubljani, gradi se pa že dom ob naši lepi Adriji. Nato omenja mladinski organizaciji P. R. K. in Pomladek Jadranske straže, posebno pa podčrtava važnost »Mladinske matice«, ki je izdala v sedmih letih že 610.000 izvodov dobrih knjižnih del. Pisec omenja tudi učiteljske lige, ki so bile ustanovljene, da navežejo tesnejše stike z bratskimi narodi. Nazadnje omenja še potovanje slovenskega učiteljskega na grob Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. — Opomba: B. Gluchowski je esperantist, z vne- mo pa studira tudi slovenščino. Z mano se je seznanil potom esperanta. Iz »Učit. tovariša« prevaja s slovarjem v roki kakor mi je pred kratkim priznal. — Onim, ki bi radi sodelovali v učiteljskih ligah, pa jim primanjkuje znanje jezikov, tonlo priporočam učenje esperanta, ki je za vsakega izobraženca prava igrača. Seveda, brez učenja se tudi esperanto ne da priučiti. Kdor bi se hotel priučiti esperantu, naj se obrne na: Jezikovno dopisno šolo, Jesenice-Fužine. Za odgovor naj se priloži znamka. Golobč Peter.

— Odlikovanje. Glavni odbor društva Rdeči križ v Beogradu je odlikoval tri člane občinskega odbora društva Rdeči križ v Guštanju s srebrno kolajno in sicer: Kotnik Emo, učiteljico v Guštanju, Simon Rudolfa, šolskega upravitelja na Tolstem vrhu pri Guštanju. Iskreno čestitamo.

— Polletno poročilo o delovanju Pomladka Rdečega križa. Ker so poslali nekateri šolski odbori polletno poročilo o delovanju Pomladka na svoji šoli, drugi pa zahtevajo, naj jim sekcija pošlje tiskovine za to poročilo, si dovoljujemo opozoriti vse šolske odbore PRK na čl. 8. pravilnika PRK in pa na okrožnico z dne 31. avgusta 1934, P. štev. 2289, iz katere je razvidno, da se predlagajo letna poročila o delovanju Pomladka Rdečega križa samo ob zaključku šolskega leta in ne več polletno. Sekcija PRK.

— Načelstvo Učiteljskega doma v Ljubljani obvešča s tem vse tovariše in tovarišice, ki študirajo svoje otroke v Ljubljani, da bo otvorilo s 1. septembrom t. l. v svojem domu internat. Vanj bo sprejemalo predvidoma dečke in deklice predvsem iz učiteljskih vrst. Javite pravočasno podatke. Cene zmerne, hrana tečna in izdatna, strogo nadzorstvo, pomoč pri učenju. Naslov: Frančiškanska 6.

kot na novo organizirane gimnazije, potem hranimo svoje moči za cerkvene zavode. — Iz vsega si nasvet lahko sam posameš. Sklad za učiteljske pripravnike je na razpolago.

V tem pismu je Slomšek pokazal, da ni bil Voduškovemu in Rudmaševemu mnenja, ki sta se oba za taka semenišča zavzemala, Slomšek je bil pa naravnost proti — zakaj. Besede: »...potem hranimo moči za verske zavode.« so nam pojasnilo. Slomšek je doživel reformo srednjih šol, ki sta jo izvršila ministerjalni svetnik Franc Exner in po njem iz Berlina poklicani rektor Bonitz — po revoluciji l. 1848. Slomšek je opazil, da sta reformatorja skušala spraviti srednje šole kolikor mogoče izpod duhovniškega nadzorstva, a država naj bi prevzela tudi učit. pripravnice in ljudske šole. Bil pa ni polovičar. Zamislil si je učiteljske s semeniščem za učiteljske pripravnike — oboje združeno pod enim vodstvom in v enem posloju, kot cerkveni zavod z enotno vzgojo. Zato se mu je zdelo semenišče samo brez istočasnega učiteljskega nepotrebno.

Precej samostojnosti je pa pokazal opat Vodušek, ki je ustanovil v Celju tako semenišče. Enako je storil tudi Simon Rudmaš, ki je bil iz Trsta imenovan za deželnega šolskega svetovaleca za Koroško v Celovec.

O teh dveh semeniščih sta poročala avstrijska učit. časopisa: »Der österreichische Schulfreund« in »Der österreichische Schulbote« iz l. 1852. Celovški Einspielerjev »Šolski Prijatelj«, naš prvi učiteljski časopis, je isto leto priobčil dobesedno njuno prestavo v slovenščini na str. 312, kjer pravi, da je opat Vodušek v Celju v opatiji (župnišču) »posebno izbo napravil u kateri stoji tri postelje, omarji in mize, zraven še tudi en klavir. Ta izba je pripravljena vsako leto za tri šolske pripravnike.«